

Література

1. Освітньо-професійна програма «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня / Маріупольський державний університет. – Маріуполь, 2018. – С. 34. – Режим доступу: http://mdu.in.ua/Ucheb/OPP/bak/kulturologija_2018.pdf.
2. Пасічник О.Г. Основи веб-дизайну : навч. посіб. / О. Г. Пасічник, О. В. Пасічник, І.В. Стеценко. – К.: Вид. група ВHV, 2009. – 336 с.
3. Сивак О.А. Веб-дизайн : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 034 «Культурологія» / О.А. Сивак, В.О. Кудлай ; Маріупольський державний університет. – Маріуполь, 2020. – 15 с.

УДК 342.7(043.2)

Нікольченко Ю.М.

доцент, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності, заслужений працівник культури України

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНО-МАСОВИХ ЗАХОДІВ» У МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Пріоритетним напрямком підготовки фахівця-культуролога у МДУ є набуття ним теоретичних знань і практичних навичок культурно-просвітницької діяльності, зокрема організації культурно-масових заходів для різних категорій українського соціуму. Означена діяльність має бути скерована на виконання завдань, визначених Конституцією України, Законом України «Про культуру», «Концепцією розвитку національної культури у ХХІ столітті», де окреслені пріоритетні напрями розвитку культурної політики нашої держави. Актуальність цього питання повинно передбачати якісні зміни в організації та проведенні різноманітних культурно-масових заходів.

Методичним підґрунтям навчальної дисципліни «Організація культурно-масових заходів» (ОКМЗ) стали праці В. Бочелюк, Л. Воєвутко, Ф. Герладжі, О. Зернецької, А. Іваницького, Г. Кутузової, І. Петрової, К. Станіславської, А. Цюся та інших. Утім, наукова і педагогічна література не в повному обсязі розкриває проблему щодо цілісної професійної підготовки майбутнього організатора культурно-масових заходів, його готовності до культурно-просвітницької, концертно-освітньої діяльності в Україні.

У зв'язку з цим, зміст дисципліни спирається на наш власний практичний досвід в галузі культури України на посадах заступника директора з наукової роботи Рівненського обласного краєзнавчого музею, заступника начальника і начальника Рівненського обласного управління культури, радника з питань культури голови Рівненської облдержадміністрації та практичних надбань сьогодення установами і закладами культури, підпорядкованими Департаменту культури і громадської діяльності Маріупольської міської ради.

Робочою програмою курсу ОКМЗ передбачений його міждисциплінарний зв'язок з «Історією української культури», «Історією світової культури», «Музеєзнавством», «Історією мистецтва», «Збереженням історико-культурної спадщини України», «Соціокультурним розвитком регіону», «Культурно-дозвіллевою діяльністю».

На нашу думку в процесі вивчення навчальної дисципліни ОКМЗ студенти-культурологи повинні:

- вміти орієнтуватись в етапах розвитку художньої культури та видах мистецтва в Україні та за її межами;

- мати здатність бути менеджерами, сценаристами та режисерами-постановниками культурно-масових заходів: фестивалів, масових свят ярмарок, концертів, обрядових дійств тощо;

- креативно мислити та діяти з урахуванням потреб особистості в соціумі;

- у процесі підготовки і проведення культурно-масових заходів вміти налагодити комунікативний зв'язок із представниками різних соціальних та національно-культурних груп регіону.

Очевидним є той факт, що сучасний фахівець-культуролог має добре володіти професійною майстерністю; широким спектром соціально-культурного та художнього світогляду; володіти методикою і практикою проведення культурно-масових заходів; бути освіченою особистістю, здатною творчо розв'язувати культурно-педагогічні завдання.

Посидання означених видів культурно-просвітницької діяльності є необхідним для національного та ідейно-естетичного виховання особистості, її цілісного формування. Ми наголошуємо, що підготовка сучасного фахівця змістовного проведення культурно-масових заходів має відбуватися на засадах традиційно-зберігаючих та творчо-оновлювальних компонентів, здатних позитивно впливати на імідж держави.

Відповідно до цих завдань організація культурно-масових заходів передбачає: виховання у студентів-культурологів відповідального ставлення до культурно-освітнього процесу; розвиток творчої ініціативи, яка покликана достойно репрезентувати культурно-масові заходи в Україні; збереження та

примноження національних культурних традицій; популяризацію та пропаганду кращих взірців української та світової культури.

Професійно і змістовно проведений культурно-масовий захід покликаний не лише задовольняти духовні потреби соціуму, а й сприяти духовному збагаченню його кожної особистості. Культурно-масовий захід – це не просто культура – він вчить людей розуміти один одного, виховує гуманізм і культурно-мистецькі знання, допомагає у спілкуванні.

Слід звернути увагу на те, що механічний кіно-відео перегляди культурно-масових заходів не зможуть замінити собою «живе» сценічне дійство або виконання музичних творів. Тому, саме залучення студентів до їх організації і проведення, майстер-класів відіграють особливу роль у підготовці майбутніх фахівців культурологічного фаху, наповнюють новим змістом увесь процес набуття досвіду організатора.

Про перевагу «живої» участі студентів у підготовці культурно-масових заходів, як найбільш дієвого засобу їх професійного виховання, доводить наступне:

- у виконавській практиці поєднуються культурно-педагогічна та культурно-просвітницька діяльність, наслідки якої закріплюються й удосконалюються у професійному вмінні та навичках студентів;
- в процесі творчого спілкування між культурним організатором і аудиторією відбувається ряд соціальних функцій: це – просвітництво публіки, її духовне збагачення, виховання в широкому значенні слова, задоволення духовних потреб соціуму.

Для досягнення поставлених завдань робота студентів, окрім аудиторних занять, має доповнюватися й поза аудиторною (самостійна робота зі сценаріями культурно-масових заходів, підкріплена теоретичними знаннями та науково-інформаційними матеріалами для розширення власного світогляду та належного відтворення художнього задуму). Студенти повинні самостійно опрацьовувати творчий матеріал, оволодівати новими прийомами культурно-просвітницької роботи, технікою роботи зі спеціальною літературою та поглиблювати свої знання.

У МДУ проводиться велика кількість культурно-масових заходів. До загалу їх учасників, крім студентів, залучаються фахівці галузі культури Маріуполя, учні загальноосвітніх шкіл. Особлива увага привертається до якісної підготовки майбутніх фахівців-культурологів, які здатні популяризувати світову та українську культуру.

Варто наголосити, що у відтворенні художнього образу у культурно-масовому заході, студенти-культурологи повинні навчитися застосовувати екранне мистецтво, де демонструються фото-відео зображення, малюнки, анімаційні листівки. Такий підхід виступає одним із факторів творчого самовираження учасника дійства, передачі його власних емоцій, почуттів у створенні образів.

Варто підкреслити, що студенти-культурологи МДУ беруть активну участь і в багатьох творчих конкурсах, де здобувають не тільки нагороди, а й накопичують професійний досвід майбутнього організатора культурно-масових заходів.

Студентам-культурологам слід звернути увагу на те, що за роки незалежності більш популярними у населення усіх без винятку регіонів України стають культурно-масові заходи, присвячені знаменним подіям в історії і культурі держави, молодіжній тематиці, усній народній творчості тощо. Саме в традиційній культурі зберігається генетична пам'ять українського народу, його духовна краса, повага й любов до рідної землі.

У процесі засвоєння навчальної дисципліни ОКМЗ студенти мають зрозуміти, що відмінна особливість культурно-масового заходу – це відтворення різнобарвної палітри духовності, відкритість, довіра, звернення до публічної аудиторії, особливий контакт зі слухачами, відчуття співтворчості, взаєморозуміння між ними. Завдяки популяризації духовності засобами культурно-просвітницької діяльності відбувається розвиток культури в Україні. Задля оптимізації означеної діяльності в сучасних умовах необхідні:

- створення високохудожнього продукту в культурно-масовій сфері діяльності;
- розширення репертуарної пропозиції та розвиток нових форм художньої виразності у творчій діяльності авторів і виконавців;
- формування і розвиток суспільних потреб в різних жанрах культури, зокрема у просвітницькій діяльності;
- розширення аудиторії фестивалів, свят і концертів за рахунок різних верств, категорій і груп соціуму;
- формування ефективного менеджменту;
- інтеграції України в світовий «фестивально-концертний» ринок, використання її творчого потенціалу для зміцнення позитивного образу країни на міжнародному рівні.

У цих процесах велику роль відіграють заклади вищої освіти із спеціальностями культурологічного і мистецького спрямування, які мають не лише перетворюватися на науково-дослідницькі вищі, а й здійснювати належний рівень підготовки майбутнього фахівця – популяризатора української національної культури. Прикладом слугує Маріупольський державний університет – ровесник незалежності України. Залучення студентів-культурологів вишу до теорії і практики підготовки культурно-масових заходів

допоможе їм здобувати успіх у професії, перемагати у складних життєвих обставинах, здійснювати популяризацію та пропаганду культури, примножувати культурні традиції України.

Література

1. Герладжі Ф. П. Режисура театралізованих видовищ, народних свят та обрядів: Навчальний посібник / Ф. П. Герладжі. – Рівне: РДІК, 1997. – 144 ст.
2. Зернецька О. Нові засоби масової комунікації (Соціокультурний аспект) / О. Зернецька. – К.: Слово, 2013. – 185 с.
2. Кутузова Г. І. Культурно-дозвілєва діяльність: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. І. Кутузова. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 252 с.
3. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія / К. І. Станіславська; вид. друге, перероб. і доп. – К.: НАКККіМ, 2016. – 352 с.: іл.

УДК 378.091.2-051:0/9

Петрова І. О.

кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності

СТАНОВЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» В УКРАЇНІ

Спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» з'являється в Україні як результат обрання Міністерством освіти і науки України курсу на укрупнення спеціальностей задля маневру в пошуку роботи, розширення автономії університетів і сприянню інтеграції з закордонними системами освіти. Назва нової спеціальності закріплюється у 2015 році постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [3]. Відповідно до Переліку – 2015 року спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» увійшла до галузі знань «Культура і мистецтво» за шифром 02 та отримала код 029. Нова спеціальність об'єднала в собі три спеціальності, які були встановлені попередніми переліками напрямів, спеціальностей, а саме: «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Архівознавство». Безумовно, така подія викликала неоднозначне сприйняття новини освітянами, науковцями та фахівцями зазначених сфер діяльності. І якщо простежувалась чіткість та конкретність з приводу бібліотечної та архівної справи, то інформаційна справа одразу викликала дискусію. Обговорення сутності інформаційної справи, особливо в контексті нової спеціальності, переліку загальних та професійних компетентностей інформаційного фахівця, вироблення його сучасної, комплексної та універсальної моделі знайшло відображення в наукових публікаціях О. Матвієнко, М. Цивіна, Ю. Бриль [1]. Зазначимо, що й на сьогодні ці питання залишаються актуальними, особливо для роботодавців, які прагнуть чіткості напряму діяльності інформаційного фахівця.

Відповідно до сучасних вимог обов'язковим документом, який безпосередньо впливає на підготовку фахівця конкретної галузі, з конкретної спеціальності є стандарт вищої освіти, на підставі якого розробляється та впроваджується в закладі вищої освіти освітня програма. На сьогодні наказами Міністерства освіти і науки України затвердженні стандарти вищої освіти за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та для другого (магістерського) рівня вищої освіти [4;5]. Документами чітко визначений нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти відповідного рівня вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. На сьогодні підготовка фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи здійснюється за конкретною освітньою програмою.

Аналіз даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти (станом на 25.11.2020) [2] вказує, що це відбувається в межах першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на базі повної загальної середньої освіти та в межах другого (магістерського) рівня вищої освіти на базі диплома бакалавра у 48 закладах вищої освіти України. Спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» географічно представлена у 19 областях нашої держави за винятком Житомирської, Херсонської, Чернівецької, Чернігівської, Сумської областей. Найбільш популярними назвами освітніх програм серед закладів вищої освіти є назви «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Документознавство та інформаційна діяльність». На наш погляд, наявність другої назви та її певна популярність підкреслює дещо не до кінця вмотивоване рішення до перейменування в інформаційну справу, прибираючи повністю термін «документознавство». Щодо м. Києва, то підготовку фахівців за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти на базі повної загальної середньої освіти здійснюють 11 закладів вищої освіти міста, а за другим (магістерським) рівнем вищої освіти на базі диплома бакалавра здійснюють 10 закладів вищої освіти міста (таблиця 1). Магістратура порівняно з бакалаврським рівнем зорієнтована дещо більше на формування здатності розв'язувати складні завдання та практичні проблеми саме у трьох